

bibban

BÜCHER

LIVRES

LIBRI

LIBROS

КНИГИ

RAAMATUD

BØGER

BØKER

BÓKMENNTIR

84.23 | 84.3 | 84.32 – 84.71

TikTok ger
vardagsglädje

SID 20

Språklig
mångfald blir
allt viktigare

SID 4-13

Alternativa sätt
att läsa berikar

SID 23

Från Richardsgatan
till författare på heltid

SID 18

Innehåll 3/2022

4-13

TEMA: MÅNGKULTUR

I detta nummer av Bibban gör vi nedslag i två finlandssvenska bibliotek och bekantar oss med hur de arbetar med språklig mångfald i sina kommuner. Du får även läsa om hur Sellobiblioteket i Esbo förvandlades till en afghansk ambassad, och om aktuell forskning i ämnet.

FRÅN RICHARDSGATAN
TILL FÖRFATTARE PÅ
HELTID

18

MED GLIMTEN I ÖGAT
PÅ TIKTOK

21

TROTJÄNAREN EVA
COSTIANDER-HULDÉN

24

VANESSAPRISET TILL-
DELADES PARHÄSTARNA
FRÅN ÅBO

15

TRITONIA I NYA LOKALER

16

RICHARDSGATANS BIBLIOTEK
FIRAR 140 ÅR

14

Tema Mångkultur	
Pargas: Vi möblerar om.....	4
I Närpes vill man svara på efterfrågan	5
Sunniva och den afghanska draken.....	8
Mångkulturalitet i fokus inom informationsvetenskapen.....	11
Aktuellt	14-15
Förändrat Tritonia i nya lokaler	16
Annika Sandelin – Från Richardsgatan till författare på heltid.....	18
Med TikTok är det enkelt	20
Med glimten i ögat på TikTok.....	21
Medlemmen: Jimmy Pulli	22
Kolumn: Ett annat sätt att läsa	23
Trotjänaren: Bland kurser och arkivsamlingar	24
Bokrecensioner	26
Kan låna böcker vid alla bibliotek i Finland.....	28
Kerstin Söderholm – Jag brinner som en outsläckt låga	30
Notiser & föreningsinfo.....	31

Mångkultur och jubileum

VÅR BIBLIOTEKSLAG sägs det att bibliotekens verksamhet ska bygga på gemenskap, pluralism och kulturell mångfald. Men vad innebär det i praktiken?

I det här numret av *Bibban* har vi som tema mångkultur och inkludering. Numret innehåller artiklar om det praktiska arbetet kring mångkultur i biblioteken i Närpes, Pargas och Esbo och en artikel om den forskning kring temat som bedrivs inom ämnet informationsvetenskap vid Åbo Akademi.

Den svenskspråkiga minoriteten bidrar också till mångfalden i vårt land. Finlands svenska biblioteksörening har värnat om svenskan i biblioteksvärlden i Finland sedan föreningen grundades år 1982, då föreningarna Österbottens svenska biblioteksörening och Biblioteksöreningen för södra Finland slogs ihop. I år har vår förening alltså firat 40-årsjubileum. Med anledning av detta har vi erbjudit våra medlemmar rabatt på teaterbiljetter på teatrar i Åbo, Helsingfors och Vasa.

I artikeln om arbetet med mångkultur i Närpes bibliotek säger biblioteksdirektör **Magdalena Udd** att människor ska känna sig välkomna, känna att de syns och att de beaktas. Jag hoppas att det här också gäller FSBF: att våra medlemmar känner sig välkomna, sedda och beaktade. Vår förening vill välkomna som medlemmar alla som är intresserade av biblioteksverksamhet på svenska i Finland, oberoende av modersmål och bakgrund och vi vill arbeta för att göra föreningen ännu mer inkluderande.

Nästa år har det gått 85 år sedan föreningens föregångare Österbottens svenska biblioteksörening grundades år

1938. Det här kommer vi att fira! Jubileumsåret kommer att synas i vår verksamhet under hela året, men alldeles speciellt under våra biblioteksdagar i Vasa 11 - 12 maj. Biblioteksdagarna kommer den här gången att ordnas helt på plats i Vasa och vi hoppas på ett stort antal deltagare från hela landet! På programmet finns både historiska tillbakablickar och blickar mot framtiden. Under år 2023 hoppas vi dessutom kunna ordna en medlemsresa till bokmässan i Göteborg samt erbjuda andra medlemsförmåner.

I det här numret av *Bibban* kan du också läsa om ett bibliotek som haft jubileumsår i år, nämligen Richardsgatans bibliotek i Helsingfors som öppnades för 140 år sedan. Biblioteket, som har många svenskspråkiga användare, är den första byggnaden i Norden som ritades och uppfördes för att vara ett bibliotek.

Anna-Maria Malm
FSBF:s ordförande

Bibban

är Finlands svenska biblioteksöreningens medlemstidning, som utkommer tre gånger om året. En webbversion av tidningen publiceras på www.fsbfi.fi där också tidigare nummer finns att läsa. Kontaktuppgifter till styrelsemedlemmarna finns på sidan 31.

ISSN (tryckta upplagan): 1459-5044
ISSN (webbversionen): 1459-5052

UTGIVARE

Finlands svenska biblioteksörening r.f.

Ansvarig utgivare

Anna-Maria Malm (ordf.)
fsbf@fsbf.fi

Chefredaktör

Sandra Herrmans
fsbf@fsbf.fi

REDAKTIONSÅRD

Gun Vestman, Margareta Danielsson,
Anna-Maria Malm, Monica Sandström,
Mikael Gros, Sarah Hagström
Layout Heidi Jylhä, Solid Media
Tryckeri Forsberg, Jakobstad

ANNONSER

Vill du annonsera i *Bibban*?
Hör i så fall av dig till fsbf@fsbf.fi.
Annonspriser:
Helsida (bakpärm) 350 €
Helsida (inlaga) 300 €
Halvsida 200 €, fjärdedelssida 150 €

MATERIAL

Material som skall publiceras i tidningen levereras enklast per e-post till fsbf@fsbf.fi. Redaktionen förbehåller sig rätten att redigera text och bilder före publikation och ansvarar ej för returnering av inskickat material.

Medlemsavgift

Ordinarie medlemmar 25 €
Arbetslösa, pensionärer och föräldralediga 10 €
OBS! Studerande: gratis
Konto: FI1280001270200513
Referensnummer: 30 050 15
Betalarens namn bör vara samma som medlemmens.

Prenumerationsavgift

Inom Finland 35 €
Utomlands 45 €

Adressändringar

Adressändringar och andra medlemsärenden kan meddelas per e-post till fsbf@fsbf.fi

Webbplats www.fsbfi.fi

Pärmbild Pargas bibliotek
Fotograf: Sandra Herrmans

TEMA: MÅNGKULTUR

I detta nummer av Bibban gör vi nedslag i två finlandssvenska bibliotek och bekantar oss med hur de arbetar med språklig mångfald i sina kommuner. Bibban har besökt Pargas bibliotek och stadsbiblioteket i Närpes.

Vi möblerar om

Med ett stort och öppet utrymme skapar biblioteket i Pargas en naturlig plats för Pargasborna att samlas på. Denna öppenhet präglar även attityderna hos bibliotekspersonalen, som ser det som en självklarhet att biblioteket ska tjäna kommuninvånarna – med allt vad det innebär.

ATT GE TILLGÅNG TILL böcker på de språk som talas inom kommunen hör till bibliotekens lagstadgade uppgifter. Med den nya bibliotekslagen förtydligades detta ännu mer, förklarar bibliotekschef **Karolina Zilliacus**.

– Vi är vana vid att jobba inkluderande då vi har två stora språkgrupper i

staden, fyller **Jolanda Raitio** i.

De finsk- och svenskspråkiga är två ganska jämnstarka språkgrupper, och de är båda bra på att ”dra hemåt”, berättar Raitio. På så sätt får biblioteket draghjälp med att hålla samlingarna uppdaterade – både den finska och den svenska.

Depositioner och inköp

Biblioteket köper också in böcker på främmande språk till den egna samlingen, men fokus ligger på att beställa depositioner från det flerspråkiga biblioteket i Helsingfors.

Depositionerna placeras både på huvudbiblioteket i Pargas och vid filialerna i skärgården.

– Små samhällen har sina fördelar. När det skulle flytta en ukrainsk familj till Korpo visste vi om det tidigt och kunde se till att få material till biblioteket där, berättar Zilliacus.

– Att använda det flerspråkiga biblioteket är smidigt, det är bara lite extra petande att få in böckerna i systemet, fortsätter hon.

För att värna om att det finns någonting för alla språkgrupper i hyllan är det en av personalen som har detta som sitt ansvarsområde. På basis av

Jolanda Raitio och Karolina Zilliacus berättar om hur biblioteket i Pargas genom ommöblering i hyllorna låter böcker på främmande språk ta mer plats. Foto: Sandra Herrmans

depositionsbeställningarna finns det störst efterfrågan på böcker på arabiska och ukrainska.

Mer samarbeten än tidigare

Zilliacus upplever att tröskeln för att ta kontakt med biblioteket är låg. De samarbetar både med stadens integrationstjänster, Röda Korset och privatpersoner.

– Fördelen med mindre orter är att det är lätt att ordna saker tillsammans. Det behövs bara ett telefonsamtal och en överenskommelse, förklarar Zilliacus.

År 2021 uppmärksammade Röda Korset bibliotekets arbete med priset Årets fördomsfria föregångare – ett fint erkännande för bibliotekets personal.

I dagsläget är biblioteket bland annat samlingsplats för stadens finskspråkiga språkcafé som samlas varje vecka.

– Det har ordnats under flera år. De ordnas här i bibbans lokaler och samlar både normän och irakier som vill prata finska, berättar Zilliacus.

Böcker på paradplats

Kollegorna Jolanda Raitio och Karolina Zilliacus är stolta över att personalen på biblioteket har en positiv attityd när det kommer till att bejaka stadens olika språkgrupper.

– Vi ser inte arbete med böcker på främmande språk som övrig verksamhet, utan det är verksamhet.

Biblioteket har på ett konkret sätt bejakat den språkliga mångfalden genom att möblera om samlingarna.

– Jag var på fortbildning till Stockholm, och därifrån tog jag med mig att böcker på främmande språk kunde lyftas fram ännu mer, så man ser dem när man kommer in. Efter det har vi också flyttat fram våra böcker på paradplats i bredaste gången, berättar Jolanda Raitio.

Tanken är att böckerna ska finnas så tillgängliga som möjligt, så att de som besöker biblioteket inte nödvändigtvis behöver fråga efter böcker, utan hittar dem själv.

Sandra Herrmans

Att hitta en bok om *Doraemon* i hyllan hör till ovanligheterna.

Hyllor fylls och hyllor töms

I Närpes vill man svara på efterfrågan

Med hjälp från lokalsamhället och en öppensinnad personal hoppas stadsbiblioteket i Närpes på att alla ska känna sig sedda.

REDAN I MÅNGA ÅR har man vid biblioteket i Närpes satsat på att få inflyttade Närpesbor med något annat modersmål än finska eller svenska att känna sig inkluderade i staden.

– Vi vill att människor ska känna sig välkomna, känna att de syns och att de beaktas, sammanfattar biblioteksdirektör **Magdalena Udd** bibliotekets arbete med mångkultur.

Närpes är en stad med stor arbetskraftsinvandring, och nyligen har man även tagit emot ukrainska flyktingar.

– Vi blir ofta kontaktade för att berätta om hur vi jobbar med mångkultur. Men vi är ju inga experter, vi gör bara så gott vi kan, förklarar Magdalena Udd.

Fokus på de unga kunderna

Inkludering är ett av bibliotekets verksamhetsmål, och man jobbar mycket med läsfrämjande. Framför allt hos barn, ända från dagis och upp i grundskolan.

Med bibliotekets utåtriktade verksamhet når man ut till alla barn i >>

Mia Nordström och Magdalena Udd betjänar bibliotekskunderna i Närpes.
Foton: Sandra Herrmans

» Närpes, bland annat tack vare besök i daghem, förskolor och skolor. Låg-stadierna runt om i bygden besöks av bokbussen Läslycka, och så gör skolorna även besök på huvudbiblioteket och filialbiblioteken i Övermark och Pörtom.

Det finns en efterfrågan på böcker på andra språk och biblioteket brukar vara lyhört för önskemål. Genom stadens handlingsplan för tvåvägsintegration har biblioteket fått öronmärkta pengar för anskaffning av litteratur på främmande språk.

Sách, knjiga... – att beställa böcker från utlandet

Men att beställa böcker på ett främmande språk är lite mer utmanande än vanliga bokbeställningar. Det tar längre tid än vanliga beställningar och tidigare har biblioteket haft svårt att hitta lämpliga samarbetspartners. Böckerna är ibland svåra att få tag på och leveranstider har varit långa – en bokbeställning fick de vänta ett helt år på. Tack vare hjälpsamma besökare fick biblioteket tips om en webbhandel i Bosnien som man numera använder för att beställa böcker på bosniska.

Då ingen i bibliotekspersonalen kan bosniska har Udd fått hjälp av en

bosnisktalande Närpesbo för att läsa igenom beställningar.

– Sedan är också Google translate min bästa vän, förklarar Udd med ett skratt. Nuförtiden har hon ändå hunnit snappa upp några bosniska ord, däribland bok, *knjiga*.

Utöver svenska och finska är bosniska och vietnamesiska bland de mest talade språken i Närpes, och det återspeglas även i bibliotekets hyllor.

”

Det finns en efterfrågan på böcker på andra språk och biblioteket brukar vara lyhört för önskemål. Genom stadens handlingsplan för tvåvägsintegration har biblioteket fått öronmärkta pengar för anskaffning av litteratur på främmande språk.

Hyllan med vietnamesiska böcker gapar tom

Hos barn med vietnamesiska som hemspråk finns det särskilt en bokserie som är särskilt uppskattad. På tips från en biblioteksbesökare tog biblioteket i Närpes in en populär mangaserie vid namn *Doraemon*, och det visade sig vara ett lyckat drag. Idag har de första böckerna blivit sönderlästa och biblioteket väntar på två nya uppsättningar

böcker – en till huvudbiblioteket och en till bokbussen.

– Dom rycker dem nästan ur händerna på oss, säger Udd och berättar att *Doraemon* är något av det första som barnen i Vietnam brukar börja läsa.

Hyllan med barn- och ungdomsböcker på vietnamesiska är gles. Det finns med andra ord en stor efterfrågan. Som tur är har biblioteket hittat en webbhandel i Helsingfors som förser dem med litteratur på vietnamesiska.

Inte bara böcker

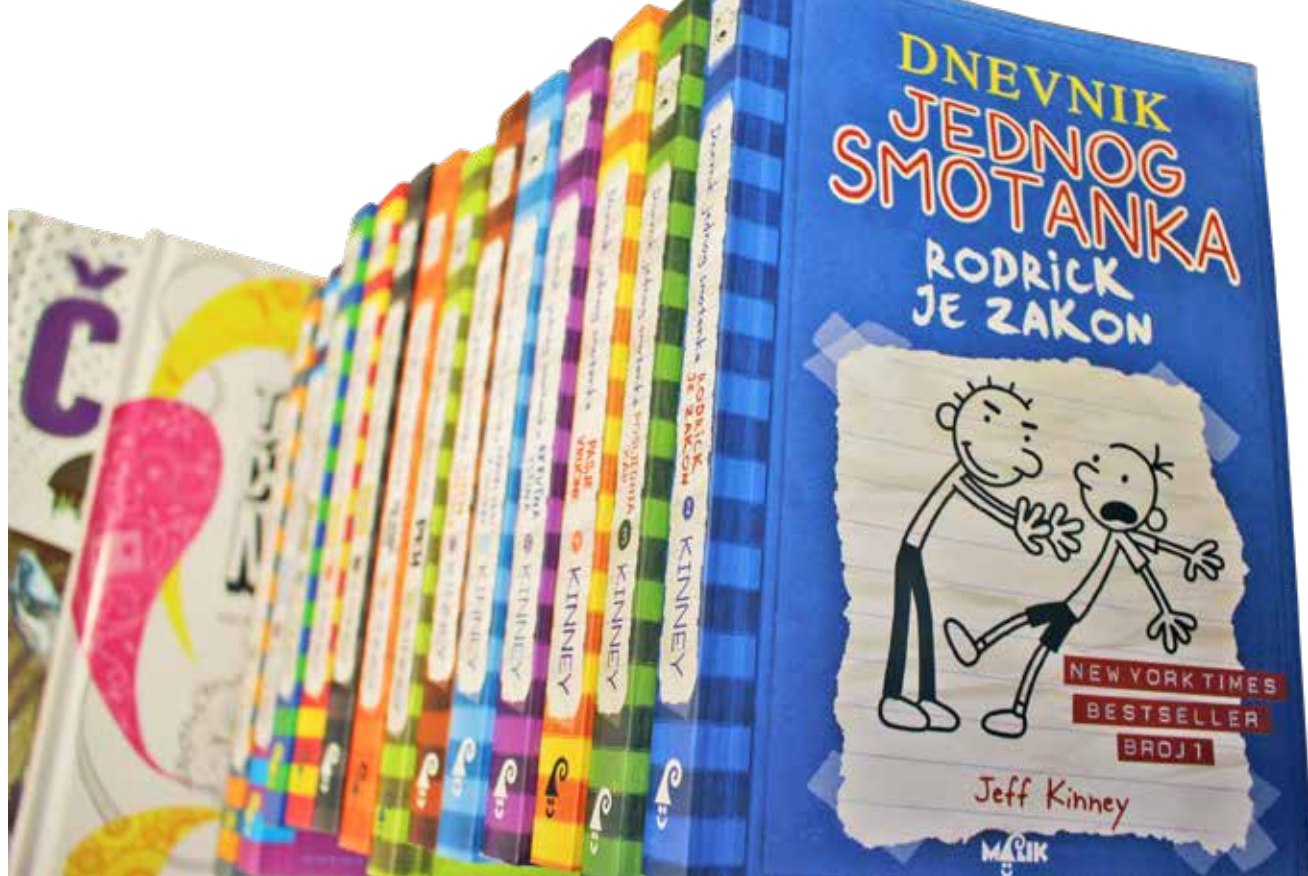
Förutom att tillhandahålla litteratur på andra språk erbjuder biblioteket även andra tjänster. Tidningstjänsten Pressreader har man anskaffat främst med tanke på ortens språkliga mångfald, och bibliotekets nya sportotek, där man kan låna träningsredskap har varit väldigt uppskattat bland ukrainska ungdomar, som sett till att volleybollarna kommit till användning.

– Vi är ju inte rädda för att testa nya saker här, och vi lyssnar mycket på våra besökare och tar emot tips och idéer, och frågar även efter dem.

I samband med evenemanget Slättens mat och mystik som ordnas på hösten varje år, firade man i år för

första gången en månfestival, som är en viktig högtid i bland annat Vietnam. Inför festivalen hade biblioteket en pysselkväll där barn fick komma och pyssla egna månlyktor. En lyckad kväll, med stor uppslutning visade det sig. Pysslarna deltog sedan i paraden med sina lyktor.

Ett återkommande lyckat koncept är sagostunder som ordnas på olika språk.

Bosniska översättningen av den populära serien *Dagbok för alla mina fans* kan nu lånas på stadsbiblioteket i Närpes.

Hur hittar vuxna inflyttade Närpesbor till biblioteket?

Det är tydligt att stadsbiblioteket i Närpes fokuserar på att nå ut till barn och unga, men hur hittar vuxna inflyttade Närpesbor till biblioteket?

Vuxeninstitutets grupper och folkakademien SÖFF:s invandrarlinje brukar besöka biblioteket under sina kurser, och det är något som uppskattas på biblioteket.

– Det är inte sagt att de skulle hitta hit annars. En del återkommer och vissa får vi följa från att de håller på att lära sig språket till att de börjar vidareutbilda sig och vi får hjälpa dem söka kurslitteratur, det är jätteroligt, säger Udd.

Biblioteket har även ett nära samarbete med stadens integrationstjänster, som samordnas av integrationssamordnare **Jennifer Ståhlgård**. Hon uppskattar att biblioteket satsar på att köpa in böcker på olika språk.

– Det är viktigt att stärka hemspråket. Att ha ett bra ordförråd i sitt eget hemspråk är av väsentlig betydelse när man ska lära sig ett främmande språk.

– Vi har ett mycket gott samarbete med biblioteket. När staden ordnat utflykter för flyktingar och nyinflyttade, har biblioteket varit ett omtyckt och återkommande besöksmål. Från stadens sida anser vi det vara viktigt att visa upp denna verksamhet för våra nyfinländare, eftersom biblioteksverksamhet i motsvarande omfattning inte är en självklarhet i alla kulturer. I framtiden hoppas vi att fler målgrupper skall ta del av det som händer på biblioteket, både de med svenska som modersmål och de med främmande språk, säger Ståhlgård.

I stadens grundskolor finns ett antal språkklasser som brukar kontakta biblioteket och be dem söka upp litteratur. De brukar vilja låna tvillingböcker, med ena boken på svenska och den andra boken på elevens hemspråk. Biblioteket har precis köpt in en rad böcker av **Jeff Kinneys** serie *Dagbok för alla mina fans* eller *Dnevnik jednog*

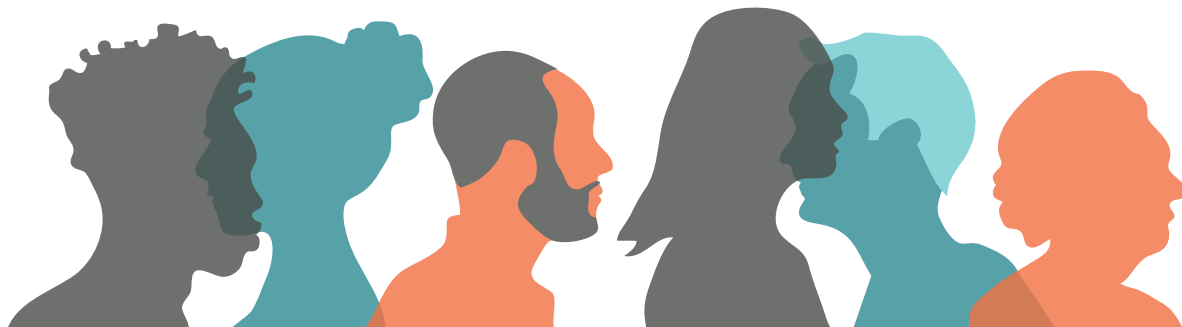
smotanka på bosniska. En serie som verkar gå hem hos de flesta i slukaråldern.

Hur känns det att vara en viktig del av integrationsarbetet på orten?

– Vi fungerar lite som en länk mellan nyinflyttade och det finländska samhället, och vi försöker hjälpa så gott vi kan, reflekterar bibliotekarien Mia Nordström. Blir man bra bemött här kanske man också vågar gå till andra instanser och tro att man får ett bra bemötande där också, fortsätter hon.

– Det är lätt att bli hemmablind inför det man jobbar med men vi snåssar på, som man säger här. Vi är väldigt serviceinriktade och är inte rädda för att utvecklas och prova på nya saker. Vissa idéer funkar bra och andra mindre bra, och de hamnar i byrålådan, förklarar Magdalena Udd.

Sandra Herrmans

TEMA: MÅNGKULTUR

Sunniva och den afghanska draken

Hösten 2016 fick **Sunniva Drake**, en 70-talsaktivist och feminist, verksam som chef på biblioteket Sello i Esbo, veta om att det i Finland sedan flyktingkrisen 2015 fanns en grupp på ca 3 000 afghanska unga män. De hade uppnått myndighetsåldern 18 år men saknade identitetshandlingar. Som den handlingskvinna Sunniva är, beslöt hon att göra någonting åt saken.

ALLA DESSA TUSENTALS papperslösa unga män hade via Pakistan och Iran kommit till Finland, och till många andra länder i Europa (i Sverige ca 10 000), efter det att kriserna i Irak, Syrien och Afghanistan hade eskalerat. Mycket hade börjat med den arabiska våren, som inleddes med protester i Tunisien år 2010. Protesterna spred sig sedan sig till de andra arabiska länderna i norra Afrika och Mellanöstern.

Afghanistans blodiga historia

Dagens Afghanistan har varit bebott mycket länge. Historien börjar tiotusentals år före vår tideräkning. Över landet löpte viktiga handelsvägar mellan öst och väst. Området var ständigt utsatt för erövringar av härskare runtomkring: araber, mongoler, turkar, perser. Ursprunget till dagens afghanska stat var det rike som bildades 1747 under **Ahmed Shah Durrani**, med först Kandahari, och sedan Kabul som huvudstad.

Efter år av invasioner från både öst och väst lämnade USA:s militära

styrkor Afghanistan i augusti 2021. Då hade talibangerillan på nytt växt sig allt starkare och tagit över landet inklusive huvudstaden Kabul våren 2021. Det islamska emiratet Afghanistan etablerades.

Tiotusentals afghaner flyr landet i fruktan för repressalier från den nya ärkeislamska regimen. De flesta flyende tar vägen via grannländerna Iran och Pakistan och Europa ser en ny våg av afghanska flyktingar vid sina gränser.

Regeringen Sipilä

Till en början förde regeringen Sipilä (2015–2018) i Finland en moderat flyktingpolitik men i takt med större flyktingströmmar skärptes och försämrades läget. I stället för att såsom Angela Merkel i Tyskland konstaterade, ”*Wir schaffen das!*”, beslöt Sipilä & Co år 2016 att gradvis försvåra tillvaron för alla de förhoppningsfulla som valt Finland som tillflyktsort.

Villkoren för asyl och familjeåterförening skärptes. Besvärstiderna för asylbeslut förkortades. Tolkhjälpen försvagades. Enligt en beräkning var

det frågan om totalt 24 olika försämringar. I de andra nordiska länderna stramades också politiken åt. Det blev tal om att stänga gränserna. De afghanska flyende förvägrades 2016 Nansen(främlings)pass, vilket t.ex. somaliska flyende hade beviljats i Finland på basis av humanitärt skydd. Utan pass inget visum, utan visum ingen familjeåterförening.

Behovet av en ambassad växer

Afghanistan hade 2015, och har fortfarande ingen ambassad i Finland. I Europa fanns det en i Bonn och en i Oslo. En afghansk ambassad öppnades i Stockholm år 2016.

År 2016 inleddes, under Sunnivas ledning, brevkontakten till olika instanser i akt och mening att på något vis underlätta möjligheten för de strandade familje- och papperslösa afghanska männen (ca 90 %) att få det livsviktiga passet, som skulle underlätta tillvaron och möjliggöra asylansökan. Hon och hennes medhjälpare tog kontakt med de båda nordiska ambassaderna. Hon skrev också till presiden-

Den afghanska ambassaden på biblioteket år 2017. Foto: Nan Nyman

ten i Afghanistan, **Ashraf Ghani**. Men ingen svarade.

Så Sunniva behövde hjälp, som hon fick av bl.a. **Anu Kytömäki**, som med hjälp av artiga brev slutligen fick ambassaden i Stockholm att komma med en lösning för sina papperslösa landsmän. Man beslöt också att maka på sig till Finland och Helsingfors. Men, i avsaknad av diplomatisk representation i Finland, var skulle man träffas? Sunniva erbjöd Sellobiblioteket i Alberga. Utan att fråga lov av någon högre finländsk eller Esboinstans! "Ingen protesterade!"

Och voilà: I juli 2017 kom det slutligen två team från ambassaden i Stockholm, vardera på sex manliga tjänstemän och en enda kvinna som under sex veckoslut behandlade hundratals afghaners papper. De hade med sig egna datorer och blanketter för behandlingen. Biblioteket stod för passfotografering, papper, pennor (enbart svart dögl!). Ambassadteamet höll till i bibliotekschefernas rum på övre våningen i Sello.

"Ett hav av människor"

Sunniva hade inte väntat sig någon större anstormning av flyktingar den

” Finländska Migri tog i något skede kontakt med Sunniva på Sello och frågade, "Onko tämä totta?" De kom också på besök till den spontana passbyrån i Alberga.

första dagen, utan på plats var tre andra personer som representerade biblioteket. Men "det var ett hav av människor", ca 300 den första dagen som köade utanför Sellos dörrar. Informationen om möjligheten att få ett pass hade effektivt spritt sig via sociala medier.

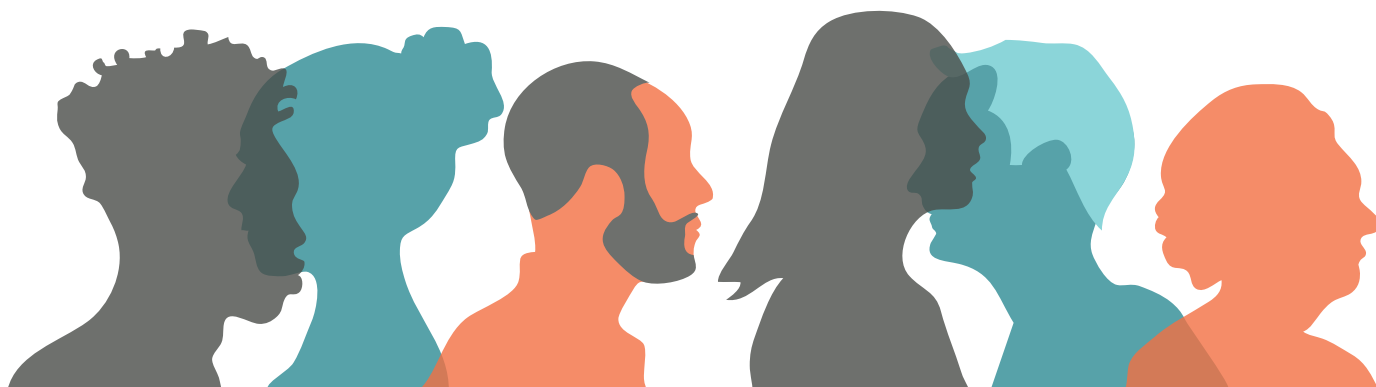
Sunniva ställde själv upp de följande dagarna som den utlokaliserade ambassaden var i Sello. Hon dejourerade mellan klockan sex och elva. Biblioteket hade förberett sig på att dela ut kölappar (249 st. enligt Sunniva) i nordisk demokratisk ordning till de förmodade 50–100 personer utanför bibliotekets dörr. Men si ledaren i det ena teamet ("en prins?") brydde sig inte alls om en nordisk jämlik köordning utan plockade ut de personer ur kön som förmodligen var bekanta eller annars ok för hans del. Den andra teamledaren jobbade mera demokratiskt. Men det var absolut omöjligt för

någon finländare att överhuvudtaget blanda sig i leken. Redan språket var givetvis ett stort hinder. Tiotals frivilliga afghaner hjälpte till i språk- och kulturförbistringen.

Kombinationen ingen *tazkera* (afghanskt inrikespass) inget pass, och omvänt, hade till en början förorsakat oöverstigliga problem. Efter ett halvt års korrespondens kom ambassaden med hjälp av brev från den afghanska presidenten på en lösning: En ung man utan pass eller *tazkera* utomlands kan beviljas *tazkera* via en blankett där två (manliga) personer intygar att du är du. Oavsett var du finns.

Corona satte stopp

För att överbrygga språk- och kulturhinder hade Sunniva redan 2016 anställt den daritalande afghanen **Saddiq Bahroos** på läroavtal, men han började i praktiken jobba som tolk och som förmedlare mellan finländare »

» och afghaner. Också andra finländska anställda hjälpte till med det praktiska arbetet som tog vid följande år och fortsatte ända tills coronapandemin 2020 satte stopp. Då stängdes ambassaden i Stockholm och därmed tog expeditionerna till Sello slut.

Finländska Migri tog i något skede kontakt med Sunniva på Sello och frågade, ”*Onko tämä totta?*” De kom också på besök till den spontana passbyrån i Alberga. Migris politik hade från början varit den EU:s officiella förstalandsregel. Som flykting söker man asyl i det första EU-land man kommer in i. Nå, varken Ryssland (som

många migranter kom till Finland via) eller länderna i Mellanöstern hör till EU. Vi minns alla hur nyheterna tutade ut om horder med flyktingar på cyklar i vintriga gränsstationen Raja-Jooseppi.

Migri blev sedan följande instans som skulle ta ställning till asylansökningarna, som afghanerna nu kunde göra med identitetspapper. Ett tag blev det hallå om att det stod ”Bonn” i de papper som utfärdats i Esbo. Då borde ju den asylsökandes ärende ha behandlats i Tyskland enligt förstalandsregeln. Men det berodde på att man i Finland använde blanketter som var utskrivna i Bonn i Tyskland.

En ovetande ledning

Högsta chefen för biblioteksväsendet i Esbo, **Jaana Tyrni**, var informerad om händelserna i Sello men ingrep inte. Likaså **Marjut Saloniemi**, stadsbibliotekets informatör. Den högsta tjänstemannaledningen i Esbo visste däremot till en början ingenting alls! Esbo stad ringde Sunniva men lade sig inte desto mera i vad som hände under veckosluten 2017. I något skede flyttades ärendet (ansvaret?) till Esbo stadsdirektör. Stadens jurist inom kulturadministrationen stödde aktionen.

Sannfinländska politiker gillade givetvis inte alls det som hände i Esbo. Det gjordes anmälningar till polis, utrikesministeriet, regering, president. ”Lyxaktivisten” Sunniva (hon kallade sig själv så) figurerade i en artikel i Seura i mars 2020, där hon ur sin stora väska plockar upp papper om förundersökningar, hot om landsförräderi och folkuppvigling. Men hon har (och hade) stödjande lagstiftning bakom sig för sin aktivism. I bibliotekslagen står det att biblioteken ska stöda jämlikhet, demokrati, mänskliga rättigheter och kultur. Förvisso står samma målsättningar också i Finlands grundlag.

Nan Nyman

Sunniva Drake. Foto: Nan Nyman

Eeva-Liisa Eskola och Hilda Ruokolainen forskar och undervisar vid informationsvetenskapen vid Åbo Akademi. Foto: Sandra Herrmans

Mångkulturalitet i fokus inom informationsvetenskapen

Forskning visar hur rätt informationsförmedling bidrar till
förbättrad inklusion

Mångkulturalitet är ett forskningsområde som även berör informationsvetenskapen. Bibban träffade doktorand **Hilda Ruokolainen** och universitetslektor **Eeva-Liisa Eskola** från informationsvetenskapen vid Åbo Akademi för en intervju om ämnets forskning i projekt som tangerar mångkulturalitet, integration och inklusion.

Vilken är bakgrunden till att ämnet informationsvetenskap på Åbo Akademi intresserar sig för teman såsom mångkulturalitet och integration, Eeva-Liisa?

– Åbo Akademi har en strategisk forskningsprofil inom minoritetsforskning, och den profilen är också viktig för vårt ämne. Hos oss har man

allt sedan den stora flyktingvågen 2015 varit involverad i internationellt samarbete inom det här temat. Idag har vi starka kontakter inom området, både nationella och internationella, och många samarbetspartners inom området. Dit hör bl.a. andra universitet och forskningsinstitut, bibliotek och icke-statliga organisationer och

många sådana aktörer som i praktiken jobbar direkt med invandrare.

– För oss började allt 2016 när vi inledde det så kallade Maris-projektet där vi samlade ihop aktörer, instanser och bibliotek som hade behov att veta mer om invandrare, flyktingar och asylsökande. Vi jobbade då bl.a. med Helsingfors stadsbibliotek som >>

» utredde hurudana tjänster asylsökande behöver och vilka tjänster som redan erbjöds på bibliotek. Inom Maris-projektet ordnade vi till en början nationella tillställningar, men hade senare även internationella deltagare.

– Många av våra forskningsteman på institutionen går också in i varandra. Hälsöforskningen har länge varit ett starkt forskningsområde hos oss, vilken också kan kopplas till frågor om integrering och minoriteter. Vi har just nu tre doktorander som jobbar med avhandlingar som tangerar mångkultur. Utöver Hilda Ruokolainen finns även **Khadijah Kainat** som tittar på invandrarkvinnors informationsvanor och **Hamed Ahmadinia** som studerar hälsoinformation och minoriteter.

Hilda, vilket är temat för din doktorsavhandling?

– Jag forskar om misinformation och bemötande, och fokuserar på två olika fokusgrupper där den ena är asylsökande och den andra är unga vuxna. Så avhandlingen handlar inte enbart om invandrare. Jag tittar egentligen på misinformation från en lite annorlunda synvinkel än den typiska med falska nyheter på sociala medier eller i sociala nätverk. Jag vill förstå misinformation som en del av en per-

Många av våra forskningsteman på institutionen går också in i varandra. Hälsöforskningen har länge varit ett starkt forskningsområde hos oss, vilken också kan kopplas till frågor om integrering och minoriteter.

sons vanliga informationsmiljö, dvs. hurudan misinformation man stöter på i vardagslivet.

– Det jag har kommit fram till är att det finns olika slags misinformation, och att det inte enbart handlar om felaktigheter på nätet utan det kan också beröra officiell information som är tvetydig på olika sätt. I samband med en asylsökningprocess kan individen råka ut för föråldrad, motstridig, ofullständig eller otydlig information. Informationen kan komma från myndigheter såsom Migrationsverket, polisen, flyktningförläggningar eller juridiska tjänster. Det handlar exempelvis om information gällande asylprocessen, uppehållstillstånd eller asylsökandes rätt att arbeta.

– Asylsökning är en komplex process där strukturerna ofta är oklara. Dessutom är individen ofta ångestfylld och stressad när den ska ta emot information och därför är sättet hur

information kommuniceras på särskilt viktigt. Min forskning visar att även upplevt hot kan klassificeras som misinformation. Det kan ske när en instans ger endera rätt eller fel information, men förmedlar den på ett sådant vis att negativa aspekter lyfts fram väldigt tydligt. Individen kan då få en helt felaktig uppfattning av det hela och t.ex. uppleva att den blir tvungen att lämna landet.

– För avhandlingen har jag intervjuat volontärer som fungerar som stödpersoner för asylsökande. De här stödpersonerna fungerar som viktiga länkar mellan samhället och den asylsökande, och hjälper till med att förklara den informationen som ges. Min plan är att disputera under våren 2023, och jobba som post doc-forskare i ett större projekt som går under namnet Mobile Futures.

Vad handlar projektet Mobile Futures om?

– Det här är ett stort och tvärvetenskapligt projekt där flera organisationer är involverade. Projektet leds av Åbo Akademi och övriga projektpartners är universiteten i Uleåborg och Åbo samt Migrationsinstitutet. Projektet började hösten 2021, men för vår del inleddes arbetet inkommande vår. Fokus ligger på integration som

Asylsökning är en komplex process där strukturerna ofta är oklara. Dessutom är individen ofta ångestfylld och stressad när den ska ta emot information och därför är sättet hur information kommuniceras på särskilt viktigt.

en förtroendebaserad dubbelriktad process, där den vägledande principen är att ett rättvist och inkluderande samhälle är mera motståndskraftigt när det står mot nya utmaningar som demografiska förändringar innebär, berättar Eeva-Liisa.

– Det arbetspaket som informationsvetenskapen ingår i, och som leds av prorektor/ professor **Gunilla Widén**, heter ”Förtroende för information”. Det handlar om att undersöka hur förtroendet för den information som finns om integration utvecklas bland medborgarna. Rätt information om integration och migration bidrar till att bekämpa fördomar; vi förstår varandra bättre när vi får information om varandra. Vi tittar på i vilken utsträckning information kan påverka attityder till migration, och hur vi kan främja tillgång till information om migration och integration. Dessutom undersöker vi olika invandrargrupper informationsvanor och hur de här påverkar deras förtroende för den information som myndigheterna tillhandahåller, fortsätter Eeva-Liisa.

– Projektet jobbar enligt en tvåvägsprincip, vilket innebär att vi inkluderar de människor och samarbetspartners vi forskar om via ett så kallat living lab-koncept. På det här sättet kan vi samarbeta mera organiskt och skapa något tillsammans, säger Hilda.

Hur kan informationsvetenskapen bidra till lyckad integration och inklusion, Hilda?

– Forskningen bidrar med nya synvinklar. Eftersom jag undersöker misinformation, kan min forskning ge

svar på hur man kan förbättra informationsförmedling. Jag har sett att ett inklusivt, lyhört och respektfullt bemötande är en stor del av helheten. Genom att förmedla information rätt och diskutera den tillsammans, kan man stödja en individs agentskap. Vårt jobb som forskare är att lyfta fram och problematisera betydelsen av information och i min forskning visar jag på vikten av att leverera skraddarsydd information till individen i samband med exempelvis asylsökning.

Hur förs er forskning ut konkret till fältet, Eeva-Liisa?

– Redan vid ansökningskedet av ett nytt forskningsprojekt behöver vi kunna visa för finansörerna hur vår forskning bidrar till nytta för samhället. Konkret kan det handla om att producera praktiska handböcker eller att ge rekommendationer för policydokument.

– Våra forskare publicerar sig kontinuerligt i vetenskapliga tidskrifter, men skriver även artiklar för allmänna vetenskapliga publikationer. Vi deltar i intervjuer med olika medier och i dagens läge är det vanligt att presentera forskning via forskarbloggar eller webbsidor. Seminarier och konferenser spelar också stor roll för diskussionen.

Hur tas frågor om mångkultur upp inom utbildningen i informationsvetenskap, Eeva-Liisa?

– Vi strävar efter att hålla idén om mångfald inbyggd i hela utbildningsstrukturen, så att dessa frågor inte enbart behandlas under en kurs i exempelvis ”Kulturell mångfald”, utan att frågorna beaktas kontinuerligt på

alla utbildningsnivåer. Vår undervisning är forskningsbaserad, och vi har länge haft en kurs som heter Användarcentrerad service, där vi diskuterar mångfald och bemötande och studenterna gör ett praktiskt arbete där de tillämpar det teoretiska med att t.ex. utveckla en informationstjänst eller ett informationssystem.

Vilken roll ser ni, ur er synvinkel som forskare, att bibliotek och bibliotekspersonal har inom integration och inkluderande arbete?

– Biblioteken har en stor uppgift här eftersom de har en lagenlig uppgift att främja demokrati och mångfald och att betjäna alla inklusivt och jämlikt, säger Eeva-Liisa.

– I konkreta bemötandesituationer är det bra att tänka på att personer kan känna tillhörighet med flera olika grupper och ha olika identiteter. Det är lätt hänt att man sätter en etikett på folk och välkomnar någon som exempelvis invandrare till biblioteket. Men personen i fråga kanske upplever sig ha en helt annan identitet. Man behöver förstå olika kunders behov och det kan därför också vara bra för bibliotek att samarbeta med instanser som känner olika målgrupper och har mer kunskap om vilka behov som finns och hur man kan jobba med gruppen på bästa sätt, menar Hilda.

Sarah Hagström

Tjänat Helsingforsbor i 140 år

Richardsgatans bibliotek firar jämnt

Richardsgatans bibliotek i Helsingfors har under året firat sitt 140-årsjubileum. När biblioteket slog upp sina dörrar för första gången i september 1882 – i ett hus ritat och planerat av **Theodor Höijer** – var det hela Nordens första i sitt slag: en boksamling för allmänheten där vem som helst fick tillgång till kunskap och berättelser.

VID STARTEN VAR mycket annorlunda jämfört med hur det ser ut idag. Huset var två våningar högt och var endast öppet några få timmar i veckan och enbart kvällstid. Kunderna hade inte tillgång till bokhyllorna utan fick be personalen hämta de böcker som var av intresse. Rinnande vatten fanns inte i fastigheten men kunderna kunde vid behov använda sig av det utedass som fanns på innergården.

Biblioteket öppnades den 1 september 1882 utan några större festligheter. Den första föreståndaren var **Mauritz Bernhard Mexmontan** – student

och sedermera lärare i fäktning – som dessutom hade hjälp av tre kvinnliga hjälpredor, en vaktmästare och en gårdskarlar.

Huset har renoverats och byggts om i flera omgångar. 1920 skedde den kanske största förändringen då man byggde en tredje våning, en imponerande huvudingång som många äldre kunder ännu minns med värme och den sidobyggnad som idag kort och gott kallas Boktornet.

Efter renoveringen 1920 infördes dessutom en svindlande nymodighet som framstår som självklar idag men

som var omstridd då: efter amerikansk förebild fick kunderna för första gången själva komma fram till hyllorna och plocka bland böckerna. Rädslan för att böcker skulle bli stulna visade sig snabbt överdriven och försöket möttes med entusiasm.

Då hade Richardsgatans bibliotek redan i tio års tid haft en skild barnavdelning där unga kunder hade möjlighet att låna böcker, men bara om de kunde uppvisa rena händer och efter att de skrivit upp sitt namn i en särskild loggbok. Det fanns inte så många barnböcker att tillgå och kunderna fick därför till en början bara låna en bok åt gången till en början.

Med åren har Richardsgatan spelat en stor roll för läsfrämjandet i Finland. 1995 började **Susanne Ahlroth** som chef på barn- och ungdomsavdelningen och hon skulle komma att satsa hårt på samarbete med skolor och daghem. Efter några år drog hon i gång de första bokpratarna i Helsingfors. Hon minns sin tid på biblioteket med värme.

- Stämningen i det historiska biblioteket var speciell. Tidigare generationer av låntagare kom närmast dagligen in och mindes hur de hade älskat biblioteket som barn, minns Susanne Ahlroth.

Fram till 1986 fungerade Richardsgatans bibliotek som Helsingfors huvudbibliotek och genomgick i slutet av 1980-talet sin senaste stora renovering då de stora trapporna togs bort och huset återfick sin ursprungliga interiör.

140-årsjubiléet firades bland annat med ett stort födelsedagskalas där det bjöds på saft och bullar på barnavdelningen.

- Barnen fick göra och dekorera egna små häften och det ordnades guidade turer i huset för såväl barn som vuxna, berättar **Cecilia Eriksson** som är pedagogisk informatiker i biblioteket.

Tobias Larsson

Var finns de funktionsvarierade hjältarna?

F.v. Maija Hurme, Sanni Purhonen, Rita Paqvalén, Hannamari Ruohonen och Amu Urhonen. Fotograf: Sandra Herrmans

VAR FINNS BARN- OCH UNGDOMSBOKENS funktionsvarierade hjältar? Den frågan ställde sig illustratören **Maija Hurme**, aktivisten **Amu Urhonen**, poeten **Sanni Purhonen** och illustratören **Hannamari Ruohonen** under ett panelsamtal under bokmässan tidigare i höst.

Under 30 minuter diskuterade de vikten av att olika funktionsvariationer ska få synas i litteraturen. Purhonen påpekade att litteraturen hör till alla och att den bör spegla samhället. När hon var barn på 1980-talet fanns det inte många böcker som lyfte funktionsvariationer men hon kunde känna igen sig i den annanhet som representerades i Mumindalen.

Jämfört med på åttiotalet finns det idag mycket böcker där funktionsvariationer är representerade, påpekade Maija Hurme, och hon hoppas även att de används i alla dagis- och förskolegrupper.

Att ha bilderboken som verktyg är en lyx - för med bilder kan man berätta och lägga in detaljer om utseende, kropp, funktion och hudfärg på ett smidigt sätt, fortsatte hon.

Böcker med funktionsvariationer representerade i dem kan även användas som verktyg, som gör det lättare för föräldrar att förklara olikheter för sina barn.

Representation har stor betydelse för de som känner sig annorlunda.

– Vi vet ju alla vilken roll Pippi eller Lilla My som starka kvinnliga karakterer har haft på samhället, påpekade Amu Urhonen.

Panelen önskade att det skulle finnas fler böcker som behandlade upplevelsen av att leva med en funktionsvariation - skönlitterära böcker istället för rena faktaböcker.

Maija Hurme tipsade om boken *Jag talar som en flod* av **Jordan Scott** och **Sydney Smith**, som handlar om stamning.

Moderator var **Rita Paqvalén**.

Vanessapriset tilldelades parhästarna från Åbo

MARIA LASSÉN-SEGER OCH MIA ÖSTERLUND fick ta emot Vanessapriset för sina gärningar som barnboks-kritiker. Lassén-Seger och Österlund är litteraturvetare knutna till Åbo Akademi, och har fungerat som barnboks-kritiker i dagspress, tidskrifter och inom akademien i över 25 år.

Med årets Vanessapris ville man uppmärksamma kritikerkollegorna för att de har "lyft den finlandssvenska barnboken och illustra-

tionskonsten, ökat dess spaltutrymme och synlighet och med sina forskar- och kritikernätverk hjälpt att göra den känd ute i Norden."

Vanessapriset lyfter fram barn- och ungdomslitteratur på svenska i Finland. Hösten 2022 delades priset ut för fjärde gången.

Du kan läsa mer om Maria Lassén-Seger i artikeln "*Jag har egentligen aldrig lämnat barnlitteraturen*" i årets första nummer av *Bibban*.

Förändrat Tritonia i nya lokaler

Tritonia i kvällsljus – en liten tillbyggnad av glas ger ljus och utrymme.

Efter några år av stora förändringar och flytt har Tritonia nu landat i sina nya utrymmen och sin nya form. Ett omändrat men tillika bekant bibliotek.

Biblioteket mitt på campus

Vetenskapsbiblioteket Tritonia är numera gemensamt för Vasa universitet, Yrkeshögskolan Novia och Vasa yrkeshögskola. Sommaren 2022 flyttade biblioteket till en tillbyggd och grundrenoverad byggnad och är nu beläget vid Wolffskavägen, mitt bland högskolorna. Även om de högskolespecifika e-resurserna utgör en allt mera central roll i bibliotekets service, fungerar biblioteket fortsättningsvis som en mötesplats med gemensam service- och lärmiljö och tryckta samlingar. Att studera i biblioteket är populärt och det är numera möjligt för högskolornas egna studerande att få tillgång till biblioteket dygnet runt.

Nytt och återanvänt

Biblioteket är ljust och modernt. Akustiken har tagits i beaktande i hela biblioteket och eleganta akustikpaneler i trä finns på båda våningarna. Även i grupperummen finns akustiktavlor för

att undvika ekande vid distansmöten. I första våningen har arkitekten skapat ett sofistikerat och stilfullt origamitak som skapar rymd och ljus. Även här har en speciell akustikmassa använts för att ljudnivån ska vara behaglig. För att öka antalet studieplatser och få mera och ljus i biblioteket skapades en mindre tillbyggnad av glas.

Varje kvadratmeter har tagits tillvara och det finns mångsidiga och flexibla studieplatser överallt, speciellt i andra våningen som i sin helhet är planerad för studier. För dem som besökt Tritonia tidigare är inredningen bekant då strävan har varit att ta tillvara så mycket av de gamla möblerna som möjligt. Hållbarheten har beaktats under planeringen och allt som kunnat placeras i det nya biblioteket har tagits med. Ergonomi- och tillgänglighetsaspekter har varit viktiga i planeringen och i biblioteket finns exempelvis ställbara bord och många olika typer av sittplatser.

Mångsidiga samlingar

Numera finns vetenskapliga monografier, annan facklitteratur och avhandlingar samt artiklar främst tillgängliga elektroniskt, vilket väsentligt har förändrat speciellt högskolebibliotekens samlingspolicyer. De elektroniska resurserna är mångfalt fler än de tryckta. På plats i biblioteket erbjuds tillgång till alla tre högskolors e-resurser vid datorer reserverade för informationsökning.

I Tritonia finns utöver kursböcker och forskningslitteratur även examensarbeten, högskolornas egna publikationer samt specialsamlingar. Samlingarna speglar högskolornas utbildnings- och forskningsområden. Ungefär en tredjedel av bibliotekets tryckta samlingar är placerade i biblioteket och resterande material i två fjärrmagasin på campus.

Kursböckerna och den nyaste och mest använda ämnes- och forskningslitteraturen är placerade i bibliotekets första våning. I bibliotekets andra våning finns de nyaste tidskriftsångarna och dagstidningar. Material i fjärrmagasinen beställs i Finna och är snabbt tillgängligt då biblioteksper-

Det finns några bokningsbara grupprum för studerande.

Tidningshörnan med tidskrifter samt några dagstidningar.

sonalen en gång per öppetdag hämtar det som beställts.

Flexibla studieplatser

I biblioteket finns bokningsbara grupprum. Dessa är inredda likadant och det är enkelt att ta sin bärbara dator med och koppla till en storbildsskärm samt vid behov dra nytta av mötestekniken som finns i varje rum. Variationen i studieplatserna är stor och det finns soffgrupper och fåtöljer, enskilda studieplatser och möjligheter till gemensamma studier samt en tyst läsesal.

På första våningen finns även ett självbetjäningsscafé med kaffeautomat. Även här sitter studerande med sina datorer, på varje stol – och även golvytan används flitigt.

Studiefrämjande miljö

Biblioteket är fortfarande en naturlig mötesplats för studerande vid de olika högskolorna. Det är en omtyckt och studiefrämjande miljö med tillgång till böcker, läsplatser och grupprum. Våra studerande saknade sitt bibliotek när det i samband med flytten var stängt ännu i augusti. Redan på öppningsdagen var det kö och sedan dess har det funnits studerande i biblioteket dygnet runt.

Gun Vestman
informationsspecialist
Tritonia

Origamitaket och akustikpanelerna är både eleganta och funktionella.

Två av de allmänna sökdatorerna som är reserverade för informationsökning. Foton: Gun Vestman

Annika Sandelin på bokmässan i Helsingfors tidigare i höst. Foto: Sandra Herrmans

Från Richardsgatan till författare på heltid

Annika Sandelin har gett ut böcker för stora och små i över 20 år. Hon är utbildad bibliotekarie och har arbetat på Richardsgatans bibliotek i Helsingfors fram till bara för några år sedan. Då sade hon upp sig för att bli författare på heltid.

Sandelin har länge vetat att hon ville bli författare. Hon följde sin dröm och idag är hennes lista på utgivna böcker lång.

Är det fortfarande lika spännande inför ett boksläpp?

– Det lustiga är att jag aldrig vänjer mig och jag tycker nervositeten bara ökar. Jag kan nästan få panik inför boksläpp och jag är alltid nervös inför recensioner.

Tanken att bli författare var aldrig främmande för Sandelin. Flera i hennes släkt sysslade med litteratur och hennes pappa, **Peter Sandelin**, var även han författare.

– Som barn ville jag bli författare eller skådespelare. Min pappa var författare och min mamma var bibliotekarie så jag har alltid varit omgiven av böcker. Så att vara författare var inte något mystiskt yrke för mig.

Fick plasta böcker som 17-åring

Till utbildningen är Annika Sandelin litteraturvetare och bibliotekarie. Hennes första biblioteksjobb var på biblioteket i Böle.

– Då fick jag som 17-åring sitta och plasta böcker.

Under studietiden jobbade hon på biblioteket i Rödbergen, men bytte senare till Richardsgatans bibliotek, där hon jobbade fram till några år sedan när hon blev författare på heltid.

– Jag minns när jag ännu jobbade i Rödbergen och en kvinna kom in och så smällde en bok på disken, och sa att ”det här var bara skit”. Det var min första roman... Jag tror inte hon var medveten om att det var jag som hade skrivit den.

Vad är det jobbigaste med att vara författare?

– Under tiden jag ännu jobbade på bibliotek var det jobbigaste att få tiden att räckta till, då jag fick allt fler uppdrag utöver skrivandet, såsom skolbesök.

Efter några år av stipendieledighet, blev Sandelin erbjuden ännu några år av stipendieledighet och tog då beslutet att säga upp sig från sin tjänst som bibliotekarie och bli författare på heltid.

– Ungefär samtidigt kom coronapandemin och första versionen av mitt manus blev refuserat. Då tänkte jag nog ”vad har jag gjort?”

Hur känns det att bli refuserad?

– Jag tar det väldigt personligt. Även om det är verket som blir refuserat är det ändå som en del av mig, så det är lite svårt att skilja dem åt.

Sandelin har sett en förändring i vilka krav som ställs på en författare idag jämfört med tidigare. Framför allt när det gäller att framhäva sig själv – man måste synas och höras. Det är något hon också tycker är påfrestande med författarskap.

– Jag är inte så bekväm med att göra reklam för mig själv och mina böcker. Ibland känns den delen av författarskapet för egocentrisk.

Böcker i olika genrer

Du skriver och har skrivit böcker i många olika genrer – hur är det att växla mellan dem, ser skrivprocessen annorlunda ut beroende på vad du skriver?

– Jag tycker om att växla om och ta en paus. Det triggas min fantasi att helt byta genre.

– Nu är det längesedan jag har skrivit något för vuxna men jag jobbar med en biografi om min kusin **Stella Parland**. Jag har ännu inte kommit i gång med själva skrivandet, för det finns så mycket arkivmaterial att gå igenom och så många som jag vill intervjua.

Sandelin reflekterar vidare över författarskap och att lyfta fram sig själv.

– Nu när jag skriver en biografi får jag föra fram en annan i stället för mig själv, och det samma gäller för de böcker jag översätter.

Översätter och översätts

Förutom att själv skriva böcker jobbar Sandelin med litterär översättning, och hon har bland annat översatt **Laura Ruohonens** lekfulla barndikter från finska till svenska.

– Jag har ganska fria händer när jag översätter Lauras vilda barndikter. Det viktigaste är att hitta rytmen och att rimmen fungerar på svenska. Hon är själv bra på svenska så hon är ganska involverad.

Översättning av dikter ställer andra krav än annan skönlitterär översättning, och Annika Sandelin och Laura Ruohonen, som båda skriver dikter och ramsor på för de minsta har ett samarbete där Sandelin översätter Ruohonens texter till svenska och Ruohonen översätter Sandelins texter till finska. Sandelin tycker det är viktigt att hennes böcker inte endast ges ut på svenska.

Sandelin är känd för att själv bemästra rimmandets konst, då mycket av det hon skriver för mindre barn är på rim.

Hur har du fastnat för att skriva på rim?

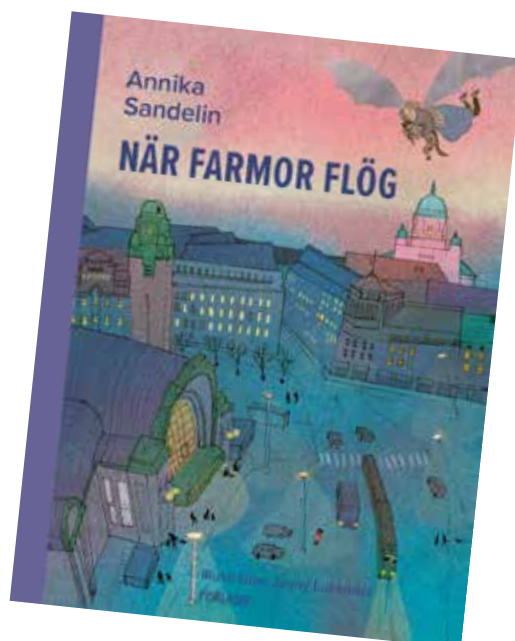
– Jag tyckte jättemycket om rim redan som barn. Om jag var arg på någon i min klass skrev jag en ramsa på rim om den personen, säger hon och skrattar.

– Att skriva på rim sätter upp gränser och det sätter i gång fantasin. När jag håller på med en bok på rim tänker jag mycket på rim och rimmen kan komma till mig när som helst under dagen.

Sandelin erkänner att rimmandet är en trygg form som hon ställer sig lite tveksam till att lämna.

– Jag är lite rädd för att lämna rimmet. Jag är rädd för att jag då skulle jämföras med min pappa, och rädd för att min text skulle bli tom och platt.

Att få sjunka in i sin egen fantasi och fundera på karaktärer och berätt-

Annika Sandelin är i år aktuell med barnboken *När farmor flög* tillsammans med illustratören Jenny Lucander.

telser är något av det bästa med att vara författare, enligt Sandelin. Hon tycker även om att möta sina läsare.

– Det roligaste med att vara författare är att få en ny idé och få fantisera och fundera på den. Det är roligare när idén lever i huvudet och på små lappar, men det är svårare att sätta sig ner och skriva och möta sin inre kritiker.

Sandra Herrmans

Annika Sandelin

Bor: I Munkshöjden

Ålder: 50

Familj: Maken Johan (som är bibliotekarie på Helsingfors Arbis), barnen Petra och Simon och katten Masarin

Jobbar som: Författare, översättare och skrivarkursledare

Fritidsintressen: Är med i teatergruppen Teater Tapir. Tycker bl.a. om att läsa och spela brädspel och tvingar mig själv att gå på gym.

Kommande utgivning: Bland annat en ny bok i serien *Yokos nattbok*

Låna idéer eller prova på storytelling
med glimten i ögat

Med TikTok är det enkelt

Linda Mannila är datavetaren med intresse för digitalisering, utbildningsfrågor och samhällsutveckling. Under hösten har hon öppnat upp TikTok-världen för finlandssvenska och finska bibliotek genom webinarier arrangerade av de regionala utvecklingsuppdragen, AKE.

Linda Mannila har föreläst om möjligheterna med TikTok. Bild: Privat

VID WEBBINARIERNA fick Mannila en chans att visa upp vad TikTok egentligen är, det vill säga, mer än en plattform för unga att lägga upp dansvideor.

– Det är en alternativ kommunikationskanal, där man inte behöver vara så allvarlig. Under webinariet berättade bibliotek som använder sig av TikTok att det är innehåll som är roligt som tas emot bäst.

– Man kan till exempel använda sig av en ekoröst för att berätta om öppethållningstider. På TikTok gör man det med ett enda knapptryck.

TikTok är en kreativ plattform där man med filmer kan dela med sig av och ta del av allt från danstrender, memes och nyheter. Trender är något som är typiskt för TikTok – ett filter eller ljudklipp som är aktuellt idag kan vara passé nästa veckas fredag.

– Men man behöver ju inte hoppa på alla trender som dyker upp, understryker Mannila.

– TikTok fungerar bra för att få idéer, men om man inte vill lägga upp innehåll där kan man istället göra det på till exempel Instagram Reels.

Det som skiljer TikTok från andra sociala medieplattformar är att den samlar väldigt många unga användare,

men den används även i allt högre utsträckning av andra åldersgrupper, enligt Mannila.

– TikTok bygger på två huvudsakliga flöden ”For you” och ”Following”, där det tidigare samlar videon som algoritmen antar att kan vara intressanta för mig, medan det senare innehåller videon från konton som jag valt att följa. Som i andra sociala medier, ger många gillningar mer spridning och ännu fler gillningar. Hashtags är viktiga för att koppla sitt innehåll till större sammanhang.

Att lägga upp videomaterial kan kännas personligt, men det är kanske just det som är så tilltalande med formatet. Att få en inblick i vad som händer i biblioteket ”bakom kulisserna” och att få lära känna sin bibliotekarie genom en rolig video kan bidra till att fler vill titta in på biblioteket. TikTok är ett bra verktyg att använda för storytelling.

Hur kunde högskolebibliotek använda sig av TikTok?

– TikToks målgrupp är personer upp till 25 år och det innefattar ju även högskolestuderande. Man kunde till exempel använda det för presentation av biblioteket, och kanske göra det på ett lite roligare sätt med hjälp av appen.

Vad är bra att tänka på då man lägger upp innehåll på TikTok?

– Att innehållet motsvarar organisationens värdegrund, att använda sunt förnuft och inte lägga upp sådant som man inte heller skulle stå och skrika på torget. Men också att man inte behöver vara så allvarlig.

Att ha en aktiv närvaro på sociala medier är en resursfråga för biblioteken. Men Mannila tycker inte man ska se problemen före man utforskat möjligheterna.

– När man väl kommit in i det borde TikTok inte ta mer tid än att göra ett inlägg t.ex. på Instagram, som många redan använder. Under webinariet diskuterade vi också om möjligheten att ha gemensamma TikTok-konton för flera bibliotek.

Vad är dina bästa tips för någon som ge sig in i TikTok-världen?

– Våga prova! Gå in och gör ett eget konto och börja scrolla, experimentera med olika filter och ljud. Även om du gör en film kommer den inte att publiceras automatiskt, det behövs ännu några knapptryck före det händer.

Sandra Herrmans

Med glimten i ögat på TikTok

Nykarleby stadsbibliotek var tidigt ute med att lansera sig på TikTok. Efter drygt två och ett halvt år på plattformen kan Johanna och Lotta konstatera att TikTok främst är en kanal för vardagsglädje.

DE DRIVANDE KRAFTERNA bakom Nykarlebybibliotekens synlighet på TikTok är **Johanna Häggblom** och **Lotta Karlström**. Båda arbetar med fokus på barn och unga och det var just med tanke på den målgruppen som TikTok kändes aktuellt.

– Om man vill nå ungdomar är TikTok en bra kanal. Man måste ju finnas där ungdomar finns, säger Lotta.

Stängningen av biblioteken i samband med covid under våren 2020 mobiliserade registreringen på TikTok.

– Vi öppnade vårt konto den 27 mars 2020. Då vi inte kunde nå kunderna i biblioteket valde vi att satsa mer på de digitala kanalerna istället, säger Johanna.

Tjusningen med TikTok tycker Johanna är blandningen av musik och video som tillsammans bildar minibe-rättelser.

– Våra inlägg innehåller oftast en hel del skoj, TikTok är vårt sätt att sprida lite vardagsglädje. Samtidigt vill vi förstås att inläggen på alla våra sociala kanaler ska spegla bibliotekets värdegrund.

Lotta konstaterar att de olika sociala medierna används på olika sätt. Facebook fungerar som en kanal för viktig information om öppettider och annat konkret. På Instagram publiceras bilder från dagsaktuella tillställningar medan TikTok oftast tar med tittarna bakom kulisserna.

– Ju fler kanaler vi finns på desto fler kan vi nå ut till. På TikTok visar vi mer av bibliotekariens vardag, men som sagt tillspetsad med lite humor, säger Lotta.

Bra för boktips

En positiv aspekt med TikTok är att man inte behöver ha ett registrerat konto för att kunna se inläggen, det gör kanalen tillgänglig för alla som vill. Vad gäller publicering vet Johanna och Lotta att många oroar sig över användningen av musik.

– Någon gång har det hänt att musiken tagits bort från de TikTok-inlägg som vi delat på Instagram. Men det kan man leva med.

Hashtaggen BookTok är mycket populär på TikTok, vilket kan vara bra att lägga på minnet om man från ett bibliotek vill nå ut till ungdomar.

– Det är enkelt och roligt att tipsa om böcker på TikTok. Många tipsar även om filmer som baserar sig på böcker och får den vägen ännu större spridning, säger Johanna.

Ett tips från Johanna och Lotta till den som är ny på TikTok är därför att börja med just boktips. Korta filmsnuttar med några meningar om en bok behöver inte ta så lång stund att få till. Men Lotta och Johanna poängterar ändå vikten av att planera sina inlägg.

– Med en bra plan går förverkligandet ganska snabbt. Vi har inte systematiskt avsatt tid för just TikTok, men det vore säkert bra att sätta in det i en årsklocka eller verksamhetsbeskrivning så att det blir gjort, säger Johanna.

Med andra ord är det bra att ha en idé i beredskap den dag det råkar finnas tid och inspiration.

– Och så är det ju bra om man själv och kollegorna är beredda att bjuda lite på sig själva, säger Lotta.

Monica Sandström

Lotta Karlström och Johanna Häggblom sprider gärna lite glädje genom roliga TikTok-inlägg från biblioteken i Nykarleby. Foto: Monica Sandström

Medlemmen

Jimmy Pulli

vid Vasa stadsbibliotek

JAG JOBBAR SOM servicechef på Vasa stadsbibliotek. Vägen hit har inte precis varit rak, men jag har alltid trivts på bibliotek av alla slag. Och nu när jag jobbar på ett, har jag inte tid att läsa ens hälften av den mängd böcker jag läste förr.

Jag är hemma från Tjock, har studerat bildkonst i Svenska Yrkes-högskolan i Nykarleby och arbetat 10 år som bildkonstnär. Efter tre år som länskonstnär i nordiskt samarbete vid Centret för konstfrämjande sökte jag tjänsten som ansvarig serviceplanerare vid Vasa stadsbibliotek år 2018. Större delen av den uppgiften var knuten till det regionala utvecklingsuppdraget.

Servicechef blev jag via ett vikariat år 2021. Jag, som saknar utbildning inom branschen, får förlita mig mycket på mina kollegors yrkeskunskande och känner stor respekt för deras kunskaper. Men det finns fortfarande mycket i biblioteksvärlden jag kan se från en utomståendes perspektiv, sådant jag

Foto: Geir Byrkjeland

skulle vilja förändra snabbt. Jag trodde att jag alltid haft gott tålamod, men har lärt mig tänja på det ännu mer.

Bland det bästa i mitt jobb är känslan av att vi kan berika andras liv på många olika sätt i den helhet som Vasa stads kultur- och bibliotekstjänster utgör. I just min uppgift ingår alltför få kundmöten, men det är alltid skönt att höra om en del av de upplevelser vi kan förmedla.

Fem snabba

- **Deckare eller roman:** Roman
- **Skönlitteratur eller facklitteratur:** Skönlitteratur... men ibland har jag långa facklitteraturperioder.
- **Bokmärke eller hundöra:** Hundöra, om boken är min egen.
- **Poesi eller tidskrift:** Poesi istället för tidskrifter skulle vara trevligt i ett väntrum.
- **Läsa i soffan eller läsa i sängen:** Soffan

Några boktips:

Jag läste nyss *Pienen hauen pyydystys* av **Juhani Karila** för tredje gången. I den finns alltid någon ny detalj som gör mig glad.

En annan bok som bör läsas om snart är **William Finnegan's** *Barbarian Days: A Surfing Life*. Jag har aldrig surfat, men Finnegans sätt att berätta lät mig uppleva surfing så gott det går utan att bli våt om fötterna.

Apropå surfing: Boken *Hajar i räddningens tid* av **Kawai Strong Washburn** var allt möjligt - magisk, sorglig, ögonöppnande, med torr humor, full av hopp och hopplöshet.

Matara av **Matias Riikonen** läste jag nyligen med penna i hand. Där fanns så många finska naturrelaterade ord som jag inte hört förr. Fantastiskt rikt skriven.

Ett annat sätt att läsa

FÖR NÅGRA ÅR SEDAN, då jag ännu reste mycket i arbetet, hittade jag ljudböckerna. Jag har varit åksjuk i hela mitt liv, bussar är värst, där kan jag absolut inte läsa. Men jag har försökt på de många och långa tågresorna, för vad annat gör man som bibliotekarie under tråkiga stunder. Läser förstås, en bra bok har man ju alltid med sig i väskan! Som tjänsteperson försöker jag förstås också använda tiden till att jobba på datorn, men oftast får jag snart se mig tvungen att ge upp då illamåendet kommer.

Så fann jag ljudböckerna som jag behändigt kunde ladda ner på telefonen. Med hörlurarna i öronen och ögonen slutna var det många böcker jag kom att lyssna på, inte bara på tjänstere-sorna, utan också i kollektivtrafiken på väg till och från jobbet. För mig var lyssnandet kopplat till resor, andra stunder fortsatte jag läsa pappersböcker.

Sedan kom pandemin och jag slutade resa. I stället satt jag hemma vid datorn dagarna i ända. Men jag började ta promenader efter att jag stängt datorn och snart hittade jag ett nytt sätt att lyssna. Det blev också en motivation för mig att gå ut, eftersom jag drog gränsen till att bara lyssna när jag går (förutom på våarna då jag ville lyssna till fågelsången). Ofta tenderade de här promenaderna med ljudböcker i öronen dessutom bli långa, eftersom jag inte ville sluta lyssna, jag ville ju veta hur det går sen.

Det senaste halvåret har jag lyssnat på engelska ljudböcker och märkt att det för mig går mycket smidigare att

lyssna på än att läsa engelsk text, då jag ofta stannar upp vid enskilda ord för att slå upp dem i ordboken. Utan att jag märker det upprätthåller jag och troligtvis också förbättrar jag min engelska på köpet. Samtidigt som jag alltså upprätthåller och kanske också förbättrar konditionen.

Ljudböckernas genombrott har diskuterats mycket. Det finns en hel del som jag upplever som kritik, nedvärdering eller till och med förakt mot dem som gärna lyssnar. Det anses som lättja att inte orka läsa själv, ja, nästan som ett missbruk av litteratur. Det kan hända att de inverkar på en del människors läsning av fysiska böcker och att det fört med sig en del negativa trender på bokmarknaden. Min insikt var ända snart den, att lyssna egentligen bara är ett annat sätt att läsa. Ibland kan lyssnandet ge en ytterligare dimension som den fysiska boken kanske inte kan ge. Det gällde för mig när jag lyssnade på **Mikael Persbrandts** inläsning av

Så som jag minns det, boken där han hade berättat om minnen från sin uppväxt och sitt liv för **Carl-Johan Vallgren**, som skrev ner dem. Det var en märklig upplevelse att höra hans inläsning, hans berättande, hans röst, en dimension jag hade saknat om jag läst boken.

Jag har hört sägas att en ljudbok inte är en bok. Inte en pappersbok, nej. Idag har vi böcker i olika format och inlästa böcker är inte en ny uppfinning. Det som nu gjort dem populära är ett resultat av tekniken, som gör det möjligt att lätt bära dem med sig och välja att lyssna när och var det passar en bäst. Böcker med tryckt text är inte tillgängliga för alla och det glöms ofta bort att ljudböcker kan vara det enda eller nästan det enda sättet att läsa. Tack vare dem kan plötsligt flera ta del i samtal och diskussioner om gemensamma läsupplevelser, vilket jag upplever som både berikande och demokratiskt.

Ljudböckerna har inte minskat på mitt läsande, de har blivit ett tillägg och helt enkelt ett annat och mångsidigare sätt att läsa. Men jag har hört bekännelser av personer som säger sig helt ha slutat läsa böcker, de bara lyssnar. Själv är jag på många sätt ett kontrollfreak och har alltså valt att koppla lyssnandet till olika situationer, då jag inte kan läsa. Jag vet inte vilket som är bättre, att helt hänge sig eller ha kontroll. Viktigast är väl att man hittar sin litteratur och kan njuta av den – på sätt eller annat? Och att bli läst för är något som de allra flesta njuter av, oberoende av ålder.

Susanne Ahlroth

Överinspektör vid Regionförvaltningsverket med de allmänna biblioteken som specialområde (susanne.ahlroth@avi.fi)

Bland kurser och arkivsamlingar

Det här numrets trotjänare är informationsspecialist **Eva Costiander-Huldén**. Hon har varit knuten till Åbo Akademis bibliotek i över två decennier och utvecklat och inspirerat såväl studerande som personal med sitt starka engagemang för informationssökning. Idag ligger hennes fokus på ÅAB:s äldre specialsamlingar som håller henne sysselsatt hennes sista månad i arbetslivet.

VIA BIBLIOTEKSPRAKTIK på Karis bibliotek år 1978, inhopp på Pargas bibliotek under studietiden, och en lång anställning som kursplanerare vid Fortbildningscentralen vid Åbo Akademi landade **Costiander-Huldén** jobbet på ÅAB:s kursbibliotek år 2001 – och vid ÅAB blev hon kvar.

Med sin erfarenhet av kursplanering fick Costiander-Huldén fortsatt förtroende att planera och dra kurser i bland annat informationssökning för nya studenter. Ett uppdrag som bjudit på nya utmaningar i varje undervisningsgrupp.

– Grupperna kan vara väldigt heterogena. Vissa behärskar informationssökning bra, eller den stora massan klarar sig själva med instruktioner och anvisningar. Men en del kanske har ett svagt språk, och det påverkar sökningen. Engelskan har ju blivit vetenskapens lingua franca och det räcker inte med att söka med ett svenskt ord för att få upp engelskspråkiga källor.

Under sin tid som kursledare har Costiander-Huldén strävat efter att lära på ett sätt som väcker intresse och nyfikenhet, och att försöka skapa förståelse för att sökning inte är någon lineär process, utan att man kan lära sig mycket genom trial and error.

För åtta år sedan kände Eva Costiander-Huldén, som har en utbildningsbakgrund inom bland annat nordisk etnologi, att hon ville prova på att studera igen. Hon tog en grundkurs i bokhistoria, och grundkursen blev till 90 högskolepoäng vid Lunds universitet. Med nästintill tindrande ögon berättar hon om sina studier i bok-

Eva Costiander-Huldén med kollegan Walter Stål i ÅAB huvudbyggnad Boktornet.

historia, som innefattat både studier i bokens fysiska form, bandet, boksociologi och läsning.

Med bokhistoriestudierna i bakfickan fick hon ta över ansvaret för ÅAB:s arkiv- och specialsamlingar och under sina fem år på den posten har hon bland annat varit med om att få Johan Gadolins boksamling upptecknad på Unescos nationella världsminneslista.

Finns det ett stort forskarintresse för arkiv- och specialsamlingarna här vid ÅAB?

– För brev och manuskript finns det. Vi har bland annat skannat in brev mellan **Edvard Westermarck** och **Abdessalam El-Baqqali** på beställning av en engelsk forskare. Under pandemin har även forskare från Åbo universitet intresserat sig för Finska hushållningssällskapets material om ympning, alltså vaccinationer.

Hennes sista projekt innan pensioneringen blir att gå igenom de äldre boksamlingarna med avsikt att kartlägga deras synlighet och tillgänglighet, vad som bör åtgärdas och slutligen samla den här informationen i en rapport.

Infödd i en bokhandlarfamilj blev Eva Costiander-Huldén bekant med katalogisering redan i tonåren. Hon har sett hur den fysiska kortkatalogen flyttat in i databaser på internet. Det som idag är en självklarhet, att söka relevant litteratur eller information på nätet, möttes med en viss skepsis och kontrollbehov i början av 1990-talet. På biblioteken kunde kunddatorerna placeras mot disken och vi i personalen fick fungera som portvakter.

Idag är hon glad över att biblioteken blivit mycket mer kundorienterade och att man även vid Åbo Akademis bibliotek har meröppet så att stude-

rande kan utnyttja biblioteket som en lärmiljö också efter det att biblioteket stängt.

Om man bortser från digitaliseringen, hur har biblioteket förändrats under din karriär?

– Det har funnits flera trender. I slutet av 1990-talet var informationskompetens en stor trend, man ville skapa standarder enligt amerikansk modell och att alla skulle lära sig att söka smart. Idag ingår kurser i informationssökning och referenshantering som en naturlig del i studierna vid Åbo Akademi, och jag tycker att vi har lyckats bra med det.

– Man har även velat göra det fysiska biblioteket till mer av en inlärningsmiljö. Vid Åbo Akademi pågår en intensiv planering av det nya Stjärnan-kvarteret, och i framtiden skall Boktornet vara mer anpassat för dagens studiemetoder.

– För tillfället är open access den stora trenden. Fri tillgänglighet till forskningsresultat och artiklar är jätteviktigt för forskning och studier, och man jobbar internationellt för olika modeller. Biblioteken har en stor roll i frågan!

När Eva Costiander-Huldén reflekterar över vad hennes stora drivkraft har varit under åren i yrkeslivet finns det två saker som hon anser ha spelat en större roll – hennes nyfikenhet och hennes engagemang.

Nyfiken återspeglas i hennes vilja att ta sig an nya saker och utveckla det som ligger på arbetsbordet. Hon har bland annat medverkat till att utveckla informationssökningskurserna vid ÅAB och att höja arkiv- och specialsamlingarnas synlighet genom ansökningar och upptagningar till det nationella Unesco-världsmnesregistret. Just nu jobbar man för att få Edvard Westermarcks arkiv förtecknat på den internationella världsmneslistan.

Under sina år i branschen har nätverkande haft en positiv inverkan på hennes engagemang för biblioteket. Hon har genom medlemskap i Finlands

En av de fyra samlingarna ÅAB fått listade på Unescos nationella världsmnesregister är det Gadoliniska biblioteket. På bilden den katalog Johan Gadolin själv upprättade över de ca 3400 band som finns i samlingen. Foton: Sandra Herrmans

vetenskapliga bibliotekssamfundets internationella grupp fått möjlighet att delta i IFLA:s verksamhet, och fått besöka bibliotek i bland annat Sydafrika och Namibia. På en studieresa till Windhoek såg hon kön till universitetsbibliotekets kopiator ringla sig lång – studerande ville få sig en kopia av kursboken.

– Finlands biblioteks förening har varit med och byggt upp biblioteket Greenwell Matongo Library i kåkstaden Kataturi i Windhoek, och det måste jag säga har varit ett lyckat biståndsprojekt. Barn i kåkstaden kan läsa läxor och lära sig IT-teknik i bibliotek, vilket kan vara omöjligt hemma i en trångbodd kåk som kanske saknar el.

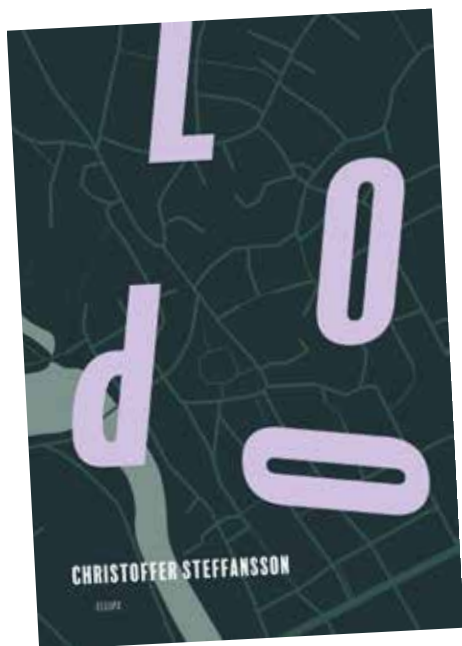
Sandra Herrmans

Eva Costiander-Huldéns råd till bibliotekspersonal:

- ✓ **Ta bort skyggglapparna** och var öppna för vad som händer i världen.
- ✓ **Höj blicken** och var en aktiv del i universitetet eller kommunens verksamhet.
- ✓ **Engagera dig.**
- ✓ **Delta** i nationella och internationella nätverk.
- ✓ **Res på konferenser** och lyssna på andra.

Bokrecensioner

Loop

Christoffer Steffansson
Ellips 2022

DE DRYGT TJUGOÅRIGA Borgåungdomarna Diana, Samuel och Carl återser i hemstaden en sensomardag och vandrar till ställen där de vistades som yngre, samtidigt reflekterande över skolminnen, relationer och favoritmusik som band dem samman i högstadieåldern. Romanen, som är författarens debut, innehåller mycket dialog, främst mellan de tre, men även med andra kompisar; särskilt de intellektuella samtalen mellan konststuderanden Diana och författaraspiranten Samuel hör till romanens finaste delar.

Romanen kryllar av roliga och finurliga iakttagelser om högstadietiden, filosofi, litteratur, känslan av kollektivt rus under fester eller baksmällans betydelse som livserfarenhet. Författaren är lyhörd för vänskaps-

relationernas fallgropar och skriver igenkännande om hur musiken har en formativ och identitetsskapande inverkan. Carls långa monolog (eller essä?) om hiphopmusikens utveckling faller kanske lite utanför, men visst är helheten intressant. Loop saknar kapitelindelning, men har i stället marginalrubriker, t.ex. Grälet, varefter Grälet Del 2 kommer något senare osv. Detta indelningssätt får åtminstone mig att känna det som jag var med i manuskriptets tillblivelse; en trevligt informell känsla. En lysande debut, som kan ge i början av 1990-talet födda många igenkännande tankar och varför inte också väcka minnen hos äldre läsare. Lägg författarens namn på minnet.

Omslag: Emma Strömberg

Recensent: Johan Lindberg

Bibliotekarie på Arbis bibliotek

Upplever mig vara en nyfiken person, vilket kanske hör ihop med valet av yrke. Därför är böcker om olika ämnen intressanta. Har vanligen tre-fyra böcker på gång samtidigt, men ofta faller den för mig minst intressanta bort.

Dürers hare

Ralf Andtbacka
Förlaget 2022

Efter drygt tioårig diktsamlingar utgav **Andtbacka** på hösten *Dürers hare*; en alltigenom intressant och tankeväckande bekantskap. Titeln anspelar på den berömda målningen av den tyska renässanskonstnären **Albrecht Dürer**, allmänt sedd som den första "moderna" bildkonstnären. Ett av diktsamlingens centra är i likhet med Steffansons roman en vandring fylld med observationer, och en liten hare som finns nära författarens hemknutar. Dessa projiceras mot en samtid som är präglad av coronaviruspandemins isolering och rädsla.

Den fysiska omgivningen och världsalltet, vetenskapen och osäkerheten över nuet och framtiden sätts även i relation till två ikoniska verk av Dürer; *En ung hare* och *Den stora grästuvan*. I diktsamlingens andra del

ingår en essäartad text om den senare, som resonerar kring detaljerna, betydelsen, och eftervärldens förhållande till verket, som både är exploaterande genom återgivning på muggar eller brickor och hyperuppvärderad genom förvaring i underjordiskt klimatsäkert magasin.

Dürers hare rör sig på gränsen till metafysiska frågor och tillstånd där jaget vänder sig inåt för att söka skydd mot den osäkra omvärlden. Bortom det synliga härjar pandemin som stänger ner samhället till ett undantagstillstånd. Diktsamlingen ger ord åt det jag och kanske många läsare kände under pandemiåren 2020 och 2021; vi lever i ovisshet om framtiden men vi kan gå tillbaka i tiden på datorn och förstora *Den stora grästuvan* in i minsta detalj. Diktsamlingen speglar på ett finstämt sätt nutidsmänniskans vilshenhet.

Omslag: Anders Carpelan

Mina lögner: Henry Parland i urval

Svenska litteratursällskapet i
Finland 2022

Denna utgåva består av tidigare utgivna dikter och prosastycken av den tidigt bortgångna modernisten **Henry Parland** (1908 – 1930) och är en del av litteratursällskapet utgivning av hans samlade skrifter som avslutades 2020. Parland var den yngsta i skaran av de finlandssvenska modernisterna och kanske även den mest urbant orienterade med känsla för det som fanns i tiden under slutet av 1920-talet: jazzmusik, teater, reklam, mode och inte minst film. Han var som synes intresserad av många olika saker och mycket produktiv fram till sin död i Kaunas i Litauen. Parland publicerade under sin livstid endast en bok, diktsamlingen *Idealrealisation* år 1929. Brodern **Oscar Parland** redigerade på 1960-talet tre utgåvor med Henrys

texter då merparten av materialet första gången förelåg i tryckt form. I dagens läge hittas alltså allt på nätet i kommenterad form, utgivet under Henry Parlands skrifter.

Urvalet är inte stort (ca 100 s.) men fyller väl uppgiften som lättillgänglig introduktion. Fokus är på dikterna, korta prosastycken och ett kapitel ur romanen *Sönder*, som först utkom postumt 1932 i samlingen *Återsken*. Vid återläsning (läste honom första gången i tonåren) slås jag av hur hans dikter om sodavatten, bensin, tåg, kläder och reklamer fortfarande har ett öppet tilltal och är tidlöst unga. Parlands anslag var banbrytande och är fortfarande befriande, roande, ibland också nödvändigt oroande. *Mina lögner*, liksom de tidigare framlyfta böckerna, är några av de bästa julklapparna du kan ge i år!

Alexander Lasén med sin kortsamling. Foto: Anita Pitkäkangas

Kan låna böcker vid alla bibliotek i Finland

Alexander Lasén har varit Vöråbo i två år. Många känner säkert igen honom som en glad expedit från matbutiken i Vörå. Vid ett möte på biblioteket fick vi ett intressant samtal med Alexander när han började berätta om sin samling med bibliotekskort.

Så vitt **Alexander Lasén** vet har han bibliotekskort till alla allmänna bibliotek i Finland. Vi blev nyfikna på hans samling och han hämtade hela sin bunt med bibliotekskort.

Hur kommer man på att börja samla bibliotekskort? Egentligen började det 2018 då han och hans kamrat besökte Närpes stadsbibliotek där deras ge-

mensamma vän sommarjobbade. Lite på skämt blev det så att de skaffade ett bibliotekskort i Närpes.

Efter det här såg Alexander fördelar med att besöka bibliotek när han bilse-
mestrade i Finland. På biblioteken fick han turistinfo och betydelsefulla tips om vad som hände på orten, samtidigt kunde han gå på toaletten och få en

gratis souvenir i form av ett bibliotekskort, berättar han leende och med glimten i ögat.

Vartefter vi beundrar hans samling berättar han reseminnen från de orter och bibliotek han har besökt.

I Kajaland övernattade han i bilen för att sen invänta att biblioteket skulle öppna och han kunde få sitt bibliotekskort till samlingen. På ett bibliotek när han registrerade sig som kund och skulle kryssa i sitt modersmål, drog han till med danska. Glatt överraskad blev Alexander när bibliotekspersonalen började betjäna på danska och Alexander fick öva sina kunskaper i danska.

Alexanders tre boktips:

På ett bibliotek har han blivit nekad bibliotekskort och då åkte han till grannstaden Kotka där de använde samma bibliotekskort och var mera tjänstvilliga.

Alexander är intresserad av språk och kulturer. Han skulle gärna studera den samiska kulturen. Två år i rad har han bilsemestrat i Nordnorge. Alexander berättar att i Norge har man ett nationellt bibliotekskort som fungerar på alla bibliotek i hela landet. Det är alltså ingen utmaning att samla bibliotekskort i Norge, man kan ha ett kort och det har han införskaffat i Tromsø.

Bland de 57 bibliotekskort han har är det endast ett kort som kostat och det köpte han i Polen.

Under sitt samlande av bibliotekskort har han på ett dygn kört 1600 km och på den resan fick han nio bibliotekskort till sin samling.

Alexander trivs i Vörå och tycker det är lugnt, skönt och känns som en hemby, men han är ändå inte främmande för tanken att bosätta sig i Utsjoki. Vad skulle passa bättre än att ha bott i Korsholm, via Vörå och sen Utsjoki, säger Alexander och skrattar.

Vad hände sen?

Det kan hända mycket på kort tid och innan den här texten hann bli publicerad så har Alexander faktiskt flyttat från Vörå. Det blev inte Utsjoki utan Norge. Där har han börjat studera geografi på Norges teknisk-naturvetenskapelige universitet i Trondheim. Vi önskar honom lycka till med studierna och hoppas att vi ses i Vörå igen.

Anita Pitkäkangas

Artikeln har tidigare publicerats i *Kommunbladet i Vörå*.

Döstädning – ingen sorglig historia

Margareta Magnusson

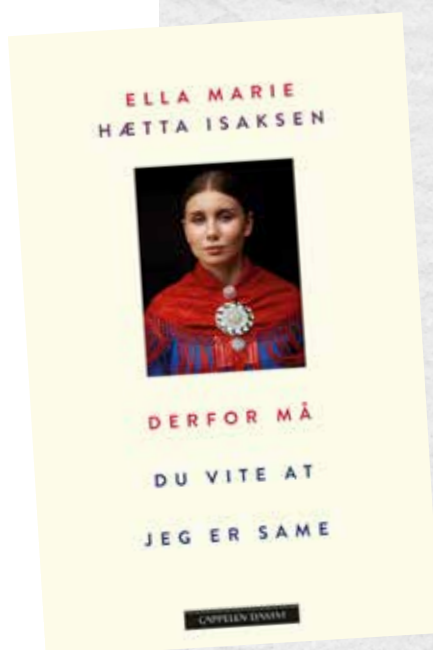
I ett samhälle av prylar i överflöd skriver **Magnusson** om det nya svenska konceptet döstädning. Att döstäda är inte bara någonting man gör strax innan man lämnar jordelivet utan det är nånting man med fördel kan ägna sig åt i alla livsskederna. Genom konceptet får man ta del av nyttiga tankar och idéer om hur vi kan förhålla oss till våra jordiska ägodelar för att de ska ge oss mest möjliga glädje och nytta själva, men också för att bespara de som kommer efter oss från mycket huvudbry och svåra beslut.

Vägen heter Ryssland

Anders Mård

Vi hör om Ryssland varje dag på nyheterna och om vad som händer i Ukraina. Men vad vet vi egentligen om Ryssland som land och hur samhället där ser ut? I reseskildringen *Vägen heter Ryssland* som den finlandssvenske journalisten **Anders Mård** skrivit efter att ha kört bil mellan landets två huvudstäder, berättar han om sina upplevelser längs väg M10. Vägen som officiellt heter Ryssland. Allt från möten med den ryska polisen till besök på Stalins datja ger oss en inblick i hur vårt östra grannland fungerar.

Derfor må du vite at jeg er same

Ella Marie Hætta Isaksen

Den här boken står på Alexanders lista över böcker att läsa i sommar. Som titeln avslöjar är boken på norska. Alexander utmanar dig att läsa en bok på norska eller danska. Det kan kännas märkligt i början, men ganska snabbt kommer man in i det och märker att man behärskar ännu ett språk. Boken i fråga handlar om samerna och hur det är att vara same i dagens samhälle. Det finska skolsystemet lämnar mycket att önska då det kommer till allt samiskt, från kultur, politik, historia och språk. Därför önskar Alexander fylla några av de luckor han har och lära sig mer om Finlands nordligaste folk. Kanske kan han som finlandssvensk lära sig någonting av en annan minoritet i vårt land?

Jag brinner som en outsläcklig låga ...

Den bortglömda finlandssvenska modernisten **Kerstin Söderholm** (1897–1943) träder fram ur skuggan nu när hennes dagböcker utkommit i vetenskaplig utgåva samt en urvalsvolym med texter ur dagböcker och diktsamlingar. Texterna har också för dagens läsare en gripande intensitet och en brinnande aktualitet.

SOMMAREN 2022 har **Kate Bushs** *Running up that hill* toppat spellistorna, vilket inte skulle förvåna oss om inte sången hade utkommit 1985, för nästan 40 år sedan. Genom dess starka närvaro i serien *Stranger Things* har sången nått en ny generation. Att kalla **Kerstin Söderholm** Finlands Kate Bush är hyperboliskt, men Söderholms författarskap har också upplevt en renässans.

För många av dagens läsare är Kerstin Söderholm (1897–1943) ett obekant namn i litteraturhistorien. Hon debuterade med diktsamlingen *Röster ur tingen* år 1923. Ytterligare fem diktsamlingar och en novellsamling utkom under hennes livstid. Hennes dagböcker utgavs postumt med titeln *Endast med mig själv* (1947, 1948). Nyligen har Svenska litteratursällskapet i Finland gett ut Kerstin Söderholms dagböcker i digital vetenskaplig utgåva (2021) samt en tryckt urvalsvolym: *vara mänska. Kerstin Söderholm i urval* (2022).

Söderholms texter kännetecknas av ett starkt kännande jag, en modern rytm och en dikotomi mellan idealism och modern verklighet. Hennes lyrik bildar en brygga mellan en äldre generation med förebilder som **Arvid Mörne** och

Jarl Hemmer, och 1910- och 20-talens modernistiska litteratur. Av de samtida modernisterna går tankarna bland annat till **Edith Södergrans** intimitet, **Gunnar Björlings** språkliga uppror och **Henry Parlands** materialitet. Ett ord som däremot beskriver Söderholms texter väl är ordet intensitet.

”Jag brinner som en outsläcklig låga. / Jag brinner själv ner / och brinner av mig själv.”, inleds öppningsdikten ur urvalsvolymen *vara mänska*. Eld, ljus och gnistor återkommer i Söderholms texter: det brinner, det bländar. Likaså finns mörker och främlingskap: en mänska främmande för sin omvärld, för sin nära krets, även främmande för sig själv. Då finns naturen som ibland är vild och kraftig, med underliga djur och iskalla vindar, men som ibland också kan vara vacker och öm som en blomma.

I sina dagböcker beskriver Söderholm intryck och känslor som händelser har skapat hos henne. Det konkreta är mindre intressant för henne, eftersom blicken vänds inåt. I månatliga inlägg – som kan vara både dikter och essäer – undersöker Söderholm den mänskliga själen, ställd mot en värld av ideal. På 1940-talet träder krigsverkligheten fram i dagböcker och diktning. Ett dagboks-inlägg med titel På sidan om

Bild: Fotograf Helander.

”Hangö-fronten” skildrar livet under kriget. Den hittills inåtvända blicken riktas nu utåt.

”Ett faktum är inte längre ett faktum”, skriver Söderholm i dikten *Trots allt* –, och det låter mycket bekant också i dagens värld med alternativa fakta. Dikten finns i Söderholms sista diktsamling *Mörkret och människan* (1941) i vilken krigets brutalitet fångas med en nykter, utåtvänd blick. Mot en värld i kaos och ideal som spruckit, ställer Söderholm den tidlösa frågan: Vad är detta: vara mänska?

På webbplatsen soderholm.sls.fi finns utgåvan *Kerstin Söderholms dagböcker* (utg. Pieter Claes & Elisa Veit, 2021) som epub samt arkivmaterial som faksimil: dagböcker, brev och skönlitterära manuskript. Här finns också en kort författarbiografi skriven av litteraturvetaren **Hedvig Rask**. I juni utkom urvalsvolymen *vara mänska. Kerstin Söderholm i urval* (2022) med texter ur Söderholms dagböcker och diktsamlingar, grupperade runt fyra pronomen: Jag, Du, Han och Det. Boken inleds med en essä av litteraturvetaren **Anna Möller-Sibeli**us.

Svenska litteratursällskapet i Finland

Finländare är världsbäst i mediekunskap

OPEN SOCIETY INSTITUTE som varje år jämför mediekunskapsnivån i alla europeiska länder meddelade tidigare i höst att Finland lyckats knipa förstaplatsen. Finländare är således de européer som bäst kan identifiera lögn och sanning i medierapportering.

Med mediekunskap avses förmåga att tolka både text och bild och se skillnad mellan sanning och lögn, skriver Svenska Yle.

Svenska Yle rapporterar att det inte är någon slump att finländarna har hög mediekunskap, utan att det beror på medvetna satsningar. Finland får bland annat beröm för att vara snabba på att korrigera rysk propaganda som sprids på Twitter.

Hög nivå av mediekunskap har ett samband med demokrati och tillit till samhället, och att det fungerar som det ska. Att vara medieläskunnig är av

stor vikt i en demokrati, då man bör kunna skilja mellan sann och falsk information. Svenska Yle skriver att "en fungerande demokrati är beroende av medieläskunniga väljare".

"Orsaken till att lögn sprids är att någon vinner på dem. Sociala medier har ingen chefredaktör och det är ingen som tar ansvar för om det som

sprids är sanning eller lögn."

Notisen är baserad på artikeln "Inte nog med att vi är lyckligast, finländare är också världsbäst i mediekunskap - För att upprätthålla kunskapen krävs medvetna satsningar och ständig uppdatering", publicerad av Svenska Yle 18.10.2022

Finlands svenska biblioteksörening rf.

Styrelsen 2022

Anna-Maria Malm, ordförande
Planerare
Nationella utvecklingstjänster/
Biblioteken.fi
Helsingfors stadsbibliotek

Lisa Ahlvik

Specialbibliotekarie
Pedersöre kommunbibliotek

Margareta Danielsson

Informationsspecialist
Hankens bibliotek

Mikael Gros

Bibliotekarie
Ebban

Sarah Hagström

Informationsspecialist
Hankens bibliotek

Henrica Lillsjö

Biblioteksamanuens.
Åbo Akademis bibliotek

Monica Sandström

Biblioteksfunktionär | Egenföretagare
Nykarleby stadsbibliotek | Bildström

Sara Söderbacka

Bibliotekarie
Stadsbiblioteket i Kristinestad

Gun Vestman

Informationsspecialist
Tritonia, Vasa universitet

Teresa Westmark

Bibliotekarie med verksamhetsansvar
Mariehamns stadsbibliotek

Styrelsen nås på fsbf@fsbf.fi

Utanför styrelsen

Lotta Westerlund

Verksamhetskoordinator
lotta.westerlund@fsbf.fi

Sandra Herrmans

Chefredaktör
fsbf@fsbf.fi

Medlemsavgift

Ordinarie medlemmar 25 €
Arbetslösa, pensionärer och
föräldralediga 10 €
OBS! Studerande: gratis

Konto:

IBAN: FI1280001270200513
Referensnummer: 30 050 15
Betalarens namn bör vara samma
som medlemmens.

Adressändringar

Adressändringar och andra medlems-
ärenden kan meddelas per e-post på
fsbf@fsbf.fi.

Save the date

Finlands svenska biblioteks dagar

11–12.5.2023 Vasa

Tritonia

Academill

Åbo Akademis bildbank

Plats: Vasa Stadsbibliotek | Datum: 11–12.5.2023

Det är jubileumsår nästa år, föreningen firar att det är 85 år sedan Österbottens svenska biblioteksörening grundades. Vi kommer att uppmärksamma jubileumsåret på olika sätt och ett av dem är att ordna en jubileumsfest på Finlands svenska biblioteks dagar. Temat för dagarna är "Digital nutid via historiens vingslag". Anmälan öppnas på våren.

Varmt välkommen!